Lietas Nr. A420413713
Lietas arhīva Nr. AA43-0898-15/6

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 24.jūlijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente A.Kovaļevska,
tiesneses I.Kaļiņina un S.Kanenberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2013.gada 21.jūnija lēmuma Nr.11-8/5852 atcelšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 7.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) no 2000.gada 27.jūlija bija piešķirta Latvijas vecuma pensija un no 2008.gada 1.jūnija piešķirta piemaksa pie valsts pensijas.

Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) Rīgas pilsētas Vidzemes reģionālā nodaļa ar 2013.gada 6.marta lēmumu Nr.13/597993 pieteicējam pārtrauca vecuma pensijas izmaksu no 2013.gada 1.aprīļa, jo pieteicēja apdrošināšanas stāžs nav pietiekams, lai būtu tiesības saņemt vecuma pensiju, un ar 6.marta lēmumu Nr.13/598000 pārtrauca piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu, konstatējot, ka pieteicējam nav tiesību saņemt vecuma pensiju.

Pieteicējs šos lēmumus apstrīdēja.

[2] Aģentūras direktore ar 2013.gada 21.jūnija lēmumu Nr.11-8/5852 (turpmāk – Lēmums) šos lēmumus atstāja negrozītus. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību (turpmāk – Vienošanās) 9.pants paredz, ka bijušās militārpersonas var saņemt vai nu Krievijas Federācijas, vai Latvijas pensiju. Jau no Vienošanās spēkā stāšanās brīža personai nevarēja rasties aizsargājama tiesiskā paļāvība, ka viņa vienlaicīgi varēs saņemt divu valstu pensijas.

[2.2] Pieteicējs iesniegumā par vecuma pensijas piešķiršanu norādīja, ka saņem Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrijas izdienas pensiju. Pieteicējam Latvijas vecuma pensija piešķirta par noteiktu apdrošināšanas stāžu uz mūžu ar nosacījumu, ka Krievijas Federācijas izdienas pensijas izmaksa tiks apturēta. Tomēr no Ārlietu ministrijas informācijas par Krievijas Federācijas izdienas pensiju saņēmējiem, uz kuriem attiecas Vienošanās, tika konstatēts, ka pieteicējs saņem gan Krievijas Federācijas izdienas pensiju, gan arī Latvijas vecuma pensiju.

[2.3] Lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija ir piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumi tika papildināti ar 42.^{1}punktu, kurā ir noteikts, kā rīkoties gadījumos, kad Latvijas apdrošināšanas stāžā ir ieskaitīti periodi, par kuriem pensiju piešķīrusi cita valsts – Latvijas pensija pārrēķināma vai pārtraucama tās izmaksa, attiecīgos periodus izslēdzot no apdrošināšanas stāža.

[2.3.1] Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļa pēc savas iniciatīvas uzsāka administratīvo procesu. 2012.gada 28.augustā pieteicējam tika nosūtīts paziņojums, pieprasot iesniegt izziņu, kurā ir norādīts, par kādiem periodiem viņš saņem Krievijas Federācijas izdienas pensiju, informējot, ka gadījumā, ja konstatēs, ka Krievijas Federācijas izdienas pensija piešķirta par to pašu periodu, par kuru ir piešķirta Latvijas pensija, tad Latvijas pensija tiks pārskatīta.

[2.3.2] Tā kā pieteicējs pieprasīto izziņu neiesniedza, Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes reģionālā nodaļa pārskatīja apdrošināšanas stāžu, kas ņemts vērā, aprēķinot Latvijas vecuma pensiju, un no tā izslēdza apdrošināšanas periodus, kas varētu būt iekļauti Krievijas Federācijas pensijas aprēķinā, t.i., militārā dienesta laiku no 1967.gada 18.novembra līdz 1991.gada 27.jūlijam. Tā kā pieteicēja apdrošināšanas stāžs pēc tā pārskatīšanas ir deviņi gadi trīs mēneši deviņas dienas, kas ir mazāks kā minimālais apdrošināšanas stāžs, kas dod tiesības saņemt vecuma pensiju, pieteicējam ar 2013.gada 6.marta lēmumiem tika pārtraukta pensijas un piemaksas pie pensijas izmaksa.

[2.3.3] 2013.gada 18.jūnijā pieteicējs iesniedza Krievijas Federācijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Sociālās

nodrošināšanas nodaļas 2012.gada 29.aprīļa izziņu Nr.90042, kurā norādīts, ka viņš saņem Krievijas Federācijas izdienas pensiju par periodu no 1964.gada 20.janvāra līdz 1966.gada 17.novembrim un no 1966.gada 22.novembra līdz 1991.gada 27.jūlijam.

Līdz ar to no pieteicēja apdrošināšanas stāža pamatoti izslēgts periods no 1967.gada 18.novembra līdz 1991.gada 27.jūlijam.

Tā kā pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir deviņi gadi trīs mēneši deviņas dienas, kas ir mazāks nekā noteiktais nepieciešamais minimālais apdrošināšanas stāžs, viņam nav tiesību uz Latvijas vecuma pensiju, attiecīgi viņam nav tiesību arī uz piemaksu pie vecuma pensijas.

[2.4] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts netika piemērots ar atpakaļejošu spēku – pieteicējam netiek atprasīta tā pensijas un piemaksas pie pensijas summa, kas izmaksāta līdz 2013.gada 31.martam.

[2.5] Uz pieteicēju nav attiecināms Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas 2007.gada 18.decembra līgums par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums).

[2.6] Par īpašumu var uzskatīt tikai to pensijas daļu, kas aprēķināta par no 1996.gada 1.janvāra uzkrāto pensijas kapitālu. Pieteicējam pensija aprēķināta, ņemot vērā pēc 1996.gada 1.janvāra uzkrāto pensijas kapitālu. Līdz ar to nav aizskartas pieteicēja tiesības uz īpašumu.

[3] 2013.gada 7.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteikums par Lēmuma atcelšanu. 2014.gada 10.februārī saņemts tā papildinājums. Pieteikums un tā papildinājums pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts stājās spēkā pēc tam, kad pieteicējam jau bija piešķirta vecuma pensija. Šī norma ir piemērojama tikai tādos gadījumos, ja citas valsts pensija ir piešķirta pēc Latvijas pensijas piešķiršanas.

[3.2] Saskaņā ar Krievijas Federācijas 1993.gada 12.februāra likuma „Par pensiju nodrošināšanu personām, kuras bijušas karadienestā vai dienējušas iekšlietu iestādēs, un šo personu ģimenēm" (turpmāk – Militāro pensiju likums) 13.pantu militārā pensija piešķirama personām ar kopējo militāro stāžu 20 gadi un vairāk. Pieteicēja militārais stāžs ir lielāks kā 20 gadi un ir pietiekams militārās pensijas piešķiršanai, arī neņemot vērā periodu, kas izslēgts no Latvijas apdrošināšanas stāža.

[3.3] Aģentūra nepareizi interpretē Vienošanās 9.pantu, jo šī norma pienākumu par pensijas izmaksas pārtraukšanu uzliek Krievijas Federācijai, nevis Latvijai. Tāpat no Vienošanās nav skaidrs, par kādiem „kompetentiem orgāniem" un par kāda veida pensiju „par Latvijas Republikas līdzekļiem" ir runa. Turklāt Vienošanās 9.pants aizliedz izmaksāt vienlaikus tikai divas militārās pensijas.

[3.4] Pieteicējs varēja paļauties, ka Aģentūras rīcība, piešķirot viņam valsts vecuma pensiju uz mūžu, bija konsekventa un likumīga. Pieteicējs lūdzot piešķirt vecuma pensiju, bija norādījis, ka saņem arī Krievijas Federācijas izdienas pensiju. Nav pamatots viedoklis, ka Latvijas vecuma pensija pieteicējam bija piešķirta ar papildus nosacījumu, ka pensiju var atņemt vai samazināt tās apmēru jebkurā brīdī.

[3.5] Vienošanās paredz, ka pusēm ir jāatturas no nesaskaņotas vienpusējas rīcības un nepieciešamības gadījumā domstarpības ir jārisina konsultāciju ietvaros.

[3.6] Lai gan parasti starptautiskajos līgumos par sadarbību sociālās drošības jomā tiek ietverts noteikums, ka par vienu un to pašu periodu pensiju nemaksā abas valstis, nav konstatējams, ka būtu noteikts aizliegums divām valstīm maksāt pensiju par vienu un to pašu periodu. Atšķirīga attieksme pret pensionāriem, kuri saņem militāro izdienas pensijas un vecuma pensiju, un pensionāriem, kuri saņem tikai pensiju, ir attaisnojama, jo personas neatrodas salīdzināmos apstākļos. Militāro pensiju saņēmēji tiek nostādīti nevienlīdzīgā situācijā ar tiem pensionāriem, kuri papildus vecuma pensijai saņem citus ienākumus – darba algu, dividendes utt. Tādējādi divu pensiju saņemšanai par vienu un to pašu apdrošināšanas stāžu ir leģitīms mērķis – vienlīdzības principa ievērošana.

[3.7] Šo gadījumu regulē Līgums, kura 3.panta trešās daļas ierobežojums attiecībā uz subjektiem attiecas tikai uz tām personām, kuras ir aktīvajā militārajā dienestā brīdī, kad rodas tiesības uz pensiju.

[3.8] Lēmums pārkāpj pieteicējam Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91., 105. un 109.pantā garantētās tiesības, kā arī Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (turpmāk – Pakts) 2.panta pirmajā daļā un 9.pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Eiropas Cilvēktiesību konvencija) Pirmā protokola 1.pantā garantētās tiesības. Par personas īpašumu var uzskatīt ne tikai to pensijas daļu, kas ir atkarīga no uzkrāta pensijas kapitāla, bet arī to pensijas daļu, kas ir proporcionāla sākuma kapitālam, un vecuma pensiju kopumā. Tiesai ir jāvēršas Satversmes tiesā ar pieteikumu par likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkta atbilstību šīm tiesību normām.

[4] Aģentūra rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka pieteikums nav pamatots, ievērojot Lēmumā minētos argumentus. Aģentūra papildus norādīja turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Latvijas kompetentajām iestādēm ir dota rīcības brīvība, lemjot par Latvijas vecuma pensijas piešķiršanu, līdz ar to pieteicējam vecuma pensija varēja arī netikt piešķirta. Turklāt Vienošanās 9.pants noteic, ka tādā gadījumā vecuma pensija piešķirama saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.

[4.2] Vienošanās 9.pants paredz pienākumu Krievijas Federācijai gadījumos, kad Latvijas Republikas vecuma pensija ir piešķirta, pārtraukt Krievijas Federācijas militārās izdienas pensijas izmaksu.

Vienošanās mērķis ir personas sociālās drošības tiesību nodrošināšana, ļaujot izvēlēties personai pieteikties uz Latvijas vecuma pensiju gadījumā, ja tā personas ieskatā ir izdevīgāka, salīdzinot ar iepriekš saņemto Krievijas Federācijas

izdienas pensiju. Persona, piesakoties uz Latvijas vecuma pensiju, izdara apzinātu izvēli par labu Latvijas vecuma pensijai, apzinoties, ka saskaņā ar Vienošanās nosacījumiem Krievijas Federācijas izdienas pensijas izmaksa tiks pārtraukta uz laiku, kamēr tiek izmaksāta Latvijas vecuma pensija. Tas nozīmē, ka personai ir tiesības tikai uz vienu pensiju.

[4.3] Ierobežojums saņemt divas pensijas par vienu un to pašu stāžu (apdrošināšanas periodu), stājoties spēkā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktam, ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis – sociālās apdrošināšanas budžeta ilgtspējas nodrošināšana. Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts tomēr neietekmē ar Vienošanos noteiktās tiesības.

[4.4] Aģentūras pieņemtie lēmumi nav pretrunā ar Valsts Prezidenta kancelejas atbildē norādīto, ka Vienošanās neparedz piešķirtās pensijas pārskatīšanu, jo pieteicēja pensija ir pārskatīta, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, nevis saskaņā ar Vienošanās nosacījumiem.

[4.5] Valsts kontrole kopīgi ar Krievijas Revīzijas palātu, veicot pārbaudi par Vienošanās piemērošanu, konstatēja, ka ir noteikts personu loks, kas saņem valsts pensijas par vieniem un tiem pašiem periodiem. Revīzijas ziņojums uzlika pienākumu Ārlietu ministrijai kopīgi ar Labklājības ministriju un Aģentūru novērst pastāvošās nepilnības. Ārlietu ministrijas organizētās tikšanās laikā 2013.gada 22.februārī ar Krievijas Federācijas vēstniecības pārstāvjiem Krievijas puse tika informēta par Valsts kontroles un Krievijas Revīzijas palātas secinājumiem un to, kā Latvijas puse rīkosies, lai radušos situāciju novērstu. Krievijas puse neiebilda šādam risinājumam.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 7.marta spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Ar Lēmumu atcelts pieteicējam labvēlīgs tiesisks administratīvais akts par vecuma pensijas piešķiršanu. Administratīvā procesa likuma 85.panta otrajā uzskaitīti apstākļi, pastāvot kuriem var atcelt adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu Tā kā lietā ir strīds par to, vai ar Lēmumu tiesiski un pamatoti tika pārtraukta piešķirtās vecuma pensijas izmaksa, ir jāpārbauda, vai ir ievēroti Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas nosacījumi.

[5.2] Nav pamatots pieteicēja uzskats, ka Vienošanās 9.pants uzliek papildu pienākumus tikai Krievijas Federācijai un attiecas tikai uz Krievijas Federācijas pensiju.

[5.2.1] No Vienošanās 9.panta satura izriet, ka normas mērķis ir novērst situācijas, ka bijušajām militārpersonām par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu pensijas tiktu maksātas gan no Latvijas Republikas budžeta, gan Krievijas Federācijas budžeta. Pieteicējam gan no Vienošanās spēkā stāšanās brīža, gan no iesnieguma par pensijas piešķiršanu brīža nebija tiesiska pamata paļauties, ka viņš vienlaicīgi par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu varētu saņemt divu valstu pensijas. Aģentūra, piešķirot pensiju, nezināja, ka pieteicējs turpinās saņemt abas pensijas, tieši otrādi – Aģentūra jau sākotnēji ir rīkojusies tā, lai šādu situāciju novērstu, proti, Aģentūra Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrijai paziņoja par to, ka pieteicējam ir piešķirta Latvijas vecuma pensija, līdz ar to Krievijas Federācijas izdienas pensijas izmaksa ir apturama.

[5.2.2] Situācija, kad persona par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņem divu valstu pensijas, ir pretrunā ar vispārpieņemtiem principiem sociālās aizsardzības jomā un ir netaisnīga pret tām personām, kas saņem pensiju tikai vienā valstī par konkrētu apdrošināšanas periodu. Tiesiskās vienlīdzības princips prasa, lai situācija būtu atrisināta taisnīgi un nevienai personai nebūtu priekšrocības pret citām personām, ja tās atrodas salīdzināmos apstākļos. Attiecībā uz pieteicēju nav jāpastāv atšķirīgai attieksmei situācijā, kad viņš saņem pensiju divās valstīs par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu, attiecībā pret personām, kas saņem pensiju vienā valstī par attiecīgu apdrošināšanas periodu. Pārrēķinot pensiju un izslēdzot no tās apdrošināšanas periodu, par kuru pieteicējs saņem pensiju no Krievijas Federācijas, ir nodrošināta tiesiskās vienlīdzības principa ievērošanu.

[5.2.3] Vienošanās nesatur regulējumu par to, kā jārīkojas situācijās, kad persona par vienu un to pašu periodu vienlaicīgi saņem abu valstu pensijas. Līdz ar to pensiju piešķiršana, pensiju pārskatīšana un citi ar pensijām saistīti jautājumi risināmi saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem, tādējādi Aģentūra ir tiesīga lemt par pensijas izmaksu vai tās pārtraukšanu.

[5.3] Lai novērstu situāciju, kad Latvijas pensija ir piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, likumdevējs ir papildinājis likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus ar 42.[1]punktu, kurš nepārprotami noteic, ka personai nav tiesiska pamata par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņemt gan Latvijas, gan citas valsts pensiju. Tā kā šī norma precizē situācijas, kādas ir atrunātas starpvalstu līgumos, tajā skaitā arī Vienošanās, tad nav konstatējama tās neatbilstību Latvijas Republikas Satversmei un nav nepieciešamības iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

[5.4] Tā kā pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir mazāks par minimālo apdrošināšanas stāžu, viņam nav tiesību uz Latvijas vecuma pensiju un piešķirtās pensijas izmaksāšana ir pārtraucama. Tas gan nenozīmē, ka pieteicējam pilnībā tiek atņemtas tiesības uz Latvijas valsts pensiju. Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts paredz, ka netiek pārskatīts jautājums par personas tiesībām uz pensiju, bet gan tikai izmaksājamās pensijas apmērs. Proti, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, tad atbilstoši šai normai šie periodi joprojām tiek uzskatīti par Latvijas apdrošināšanas stāža periodiem un tiek ņemti vērā, nosakot, vai personai ir vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais apdrošināšanas stāžs. Taču, nosakot izmaksājamo pensijas apmēru, par šiem periodiem pensija netiek izmaksāta.

[5.5] Saskaņā ar Līguma 3.panta 3.punktu līgums neattiecas uz Līgumslēdzēju Pušu bruņoto spēku un citu saskaņā ar

Līgumslēdzēju Pušu tiesību aktiem izveidoto militāro formējumu militārpersonām, iekšlietu sistēmās komandējošā un ierindas sastāva personām, viņu ģimenes locekļiem, kā arī Latvijas Republikā – uz personām, kuru pensiju nodrošinājums nav īstenots valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros. Tā kā pieteicējs izdienas pensiju saņem kā bijusī militārpersona, Līgums uz pieteicēju nav attiecināms.

[5.6] Lēmumā pareizi norādīts, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts ir piemērojams ne ātrāk, kā tas ir stājies spēkā. Taču arī pirms šīs normas spēkā stāšanās Vienošanās neparedzēja situāciju, ka vienlaicīgi var tikt saņemtas abu valstu pensijas.

[5.7] Aģentūra pamatoti piemērojusi Administratīvā procesa likuma 85.panta otro daļu, lai atceltu labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu.

Lēmumā ietverta atsauce uz šā panta otrās daļas 2.punktu, tomēr uzskatāms, ka ir iestājušies 1.punkta nosacījumi – pirmkārt, likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts paredz, ka šādā gadījumā Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot. Otrkārt, arī iepriekš atbilstoši Vienošanās mērķim bija novēršamas situācijas, kad par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu pensijas maksātu abas valstis.

Tas, ka Lēmumā ir norādīts neprecīzs Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas apakšpunkts, nav ietekmējis Lēmuma tiesiskumu.

[5.8] Spriedumā tiek analizēti tikai tie argumenti, kuri ir būtiski lietas izspriešanā.

[6] Par Administratīvas rajona tiesas 2014.gada 7.marta spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā papildus pieteikumā un tā papildinājumā minētajam norādīts, ka lieta nav izskatīta vispusīgi, objektīvi, nav vērtēti pieteicēja argumenti vai izvērtēti nepareizi. Tiesa ir atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 85.panta otro daļu. Tātad tiesa nav sapratusi, ka pieteicējs lūdz atcelt viņam nelabvēlīgus Aģentūras pieņemtus administratīvos aktus. Spriedumā nav ņemtas vērā Administratīvās apgabaltiesas atziņas līdzīgās lietās un Satversmes tiesas atziņas.

[7] Aģentūra rakstveida paskaidrojumā par pieteicēja apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota, ņemot vērā iepriekš sniegtos paskaidrojumus.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams. Līdz ar to apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai iepriekš norādītajā daļā un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

Papildus apgabaltiesa norāda, ka tiesai spriedumā nav jāatbild uz visiem procesa dalībnieku argumentiem, bet tikai uz tiem, kas ir nozīmīgi no tiesību viedokļa konkrētajā lietā (*sk. Augstākās tiesas 2004.gada 23.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-216/2004 8.punktu, 2007.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-299/2007 9.punktu*). Apgabaltiesas ieskatā, pirmās instances tiesa ir atbildējusi uz visiem no tiesību viedokļa nozīmīgajiem argumentiem.

[11] Augstākā tiesa, izskatot līdzīgu lietu, ir norādījusi, ka šādos gadījumos nav piemērojams Līgums. Līguma 3.panta trešā daļa noteic, ka līgums neattiecas uz Līgumslēdzēju pušu bruņoto spēku un citu saskaņā ar to tiesību aktiem izveidoto militāro formējumu militārpersonām, kā arī Krievijas Federācijā uz personām, kuras pensiju nodrošināšanas jomā ir pielīdzinātas minētajām militārpersonām. Tā kā pieteicējs ir Krievijas Federācijas militārais pensionārs, proti, viņam ir piešķirta izdienas pensija saskaņā ar Militāro pensiju likumu. Tādējādi pieteicējs pensiju nodrošināšanas jomā ir pielīdzināts Krievijas Federācijas militārpersonām. Ievērojot minēto, nav pamatots viedoklis, ka jēdziens „militārpersona" ir jāinterpretē šauri, un pieteicēja gadījumā ir piemērojams Līgums (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-99/2015 14. 10.punktu*).

Augstākā tiesa arī norādīja, ka, tā kā pieteicējam ir piešķirta Krievijas Federācijas izdienas pensija, pamatojoties uz Militāro pensiju likumu, nav šaubu, ka uz viņu attiecas Vienošanās (*sk. Vienošanās 1.pantu*). Vienošanās noteic, ka primāri visus jautājumus, kas saistīti ar Krievijas militāro pensionāru, kas dzīvo Latvijā, pensijām risina Krievijas iestādes, sadarbojoties ar Latvijas kompetentajām iestādēm. Taču vienlaikus Vienošanās 9.pants paredz, ka Latvija ir tiesīga izdienas pensijas saņēmējam piešķirt arī Latvijas valsts pensiju, ja šī persona ir ieguvusi tiesības uz pensijas nodrošinājumu saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktiem. Tomēr no šīs normas neizriet, ka ar šādu Latvijas piešķirtu pensiju būtu saprotama tikai militārpersonas izdienas pensija. Vienošanās 9.pantā tiešiem vārdiem norādīts – ja bijusī militārpersona ieguvusi tiesības uz pensijas nodrošinājumu saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem personas var iegūt tiesības ne tikai uz militārpersonu izdienas pensiju, bet arī uz cita veida valsts pensijām, piemēram, vecuma pensiju (*turpat, 11.punkts*).

Vienošanās 9.pants paredz Krievijas Federācijas rīcību, kamēr piešķirto pensiju izmaksā Latvija. Taču Vienošanās

tajā pašā laikā neregulē jautājumus par Latvijas pensijas piešķiršanu, pārskatīšanu, pārrēķināšanu. Līdz ar to Latvijai Vienošanās nenoteic šķēršļus savas piešķirtās pensijas pārskatīšanai atbilstoši nacionālajām tiesību normām. Ievērojot minēto, nav pamatota atsaukšanās uz Vienošanās 15.pantu un Protokola pie Vienošanās 1.punkta pēdējā rindkopā paredzēto. Proti, minētās normas paredz atturēties no nesaskaņotas vienpusējas rīcības tikai jautājumos, kurus regulē šī Vienošanās, kā arī noteic konsultācijas par vienas puses normatīvo aktu pieņemšanu jautājumos, kurus nosaka Vienošanās (*turpat, 11.punkts*).

[12] Pieteicējs apelācijas sūdzībā ir pamatoti norādījis, ka pārsūdzētais Lēmums ir viņam nelabvēlīgs administratīvais akts. Taču ar šo Lēmumu ir atcelti iepriekš izdoti pieteicējam labvēlīgi tiesiski administratīvie akti par vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas piešķiršanu pieteicējam.

Gadījumus, kad pieļaujama labvēlīga tiesiska administratīvā akta atcelšana, noteic Administratīvā procesa likuma 85.panta otrā daļa. Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka konkrētajā gadījumā Lēmums vērtējams atbilstoši minētās panta daļas 1.punktam, kas paredz, ka adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja tiesību norma paredz tā atcelšanu.

Aģentūra pārsūdzēto lēmumu pamatojusi ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, kas noteic, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot, ja regulā Nr.883/2004 vai Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. Augstākā tiesa ir norādījusi, ka nav pamatots viedoklis, ka minētā norma piemērojama tikai tajā gadījumā, ja citas valsts pensija piešķirta jau pēc Latvijas pensijas piešķiršanas. Kā izriet no 2012.gada 14.jūnija likuma anotācijas, pārejas noteikumi ar 42.[1]punktu papildināti, lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija tiek piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, un noteiktu, kā rīkoties gadījumos, kad apdrošināšanas stāžā ir ieskaitīti periodi, par kuriem pensiju piešķīrusi cita valsts. Proti, likumdevēja griba bijusi izslēgt ikvienu iespēju, kad par vienu un to pašu laikposmu persona saņem vairākas pensijas, neatkarīgi no tā, kuras valsts pensija piešķirta pirmā (*turpat, 12.punkts*).

[13] Pieteicējs ir norādījis, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts neatbilst vairākām Satversmes normām, tostarp ierobežo Satversmē garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu.

[13.1] Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz pensijas izmaksu uzskatāmas par īpašumu Satversmes 105.panta izpratnē. Tomēr, vērtējot kādas tiesību normas atbilstību minētajam pantam, nepieciešams ņemt vērā to, vai lieta skar arī sociālo tiesību jomu. Ja lieta minēto jomu skar, tad vienlaikus ir atzīstams, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības un tiesiskās intereses nevar tikt aizsargātas tādā pašā mērā, kā tas būtu gadījumā, ja ierobežotas būtu īpašuma tiesības to „klasiskajā" izpratnē (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.2007-01-01 20. un 21.punktu*).

Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka attiecībā uz īpašuma tiesībām sociālo tiesību jomā valstij ir piešķirama plaša rīcības brīvība, jo arī Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības vēl negarantē noteiktu pensijas apmēru un tās var ierobežot. Satversmes 109.pantā garantētās tiesības var ierobežot, ja ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir attaisnots ar leģitīmu mērķi un atbilst samērīguma principam (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr.2007-04-03 26.punktu*).

Konkrētajā gadījumā pieteicējam vairs netiek veikta Latvijas pensijas izmaksa, jo pensijas pārskatīšanas rezultātā konstatēts, ka ir nepietiekams apdrošināšanas stāžs Latvijas pensijas saņemšanai.

Ierobežojums saņemt divas pensijas par vienu un to pašu stāžu (apdrošināšanas periodu) ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis - sociālās apdrošināšanas budžeta ilgtspējas nodrošināšana.

Konkrētajā gadījumā nav konstatējams, ka pieteicējam vispār tiktu liegts sociālā nodrošinājuma sistēmas atbalsts. Lietā esošie materiāli apstiprina, ka pieteicējam pensiju maksā Krievijas Federācija, kas saskaņā ar Vienošanos ir valsts, kurai primāri jānodrošina pieteicēja kā bijušās PSRS militārpersonas tiesības uz pensiju un citiem pabalstiem saskaņā ar Krievijas Federācijas tiesību aktiem. Tādējādi secināms, ka pieteicējam tiek sniegts sociālais nodrošinājums, kas ir ņemams vērā, lemjot par citu – Latvijas Republikas sociālā nodrošinājuma līdzekļu piešķiršanu vai izmaksu. Pieteicējam arī netiek atprasīta iepriekš saņemtā Latvijas pensija. Līdz ar to noteiktais ierobežojums ir samērīgs.

[13.2] Apgabaltiesas vērtējumā nav pārkāpts arī tiesiskās paļāvības princips, jo tiesību normas gan vecuma pensijas piešķiršanas brīdī, gan arī vēlāk nav paredzējušas, ka pieteicējs varēs saņemt vienlaicīgi divu valstu pensijas.

[13.3] Nav pārkāpts arī tiesiskās vienlīdzības princips, jo pieteicējs neatrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar personām, kas papildus pensijai saņem cita veida ienākumus.

[13.4] Arī Augstākā tiesa ir atzinusi, ka šādā gadījumā nav pārkāptas ne tiesības uz sociālo nodrošinājumu, ne vienlīdzības princips, ne tiesiskās paļāvības princips (*turpat, 14.?15.punkts*).

[13.5] Pieteicējs ir norādījis arī, ka ir pārkāptas Pakta 9.pantā un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1.pantā garantētās tiesības.

Pakta 9.pants garantē tiesības uz sociālo nodrošinājumu, savukārt Eiropas Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1.pantā ir ietvertas tiesības uz īpašumu. Apgabaltiesa jau sniedza vērtējumu par šo tiesību ievērošanu saistībā ar Satversmes normām, un šajā kontekstā izteiktie apsvērumi ir attiecināmi arī uz Pakta 9.pantu un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1.pantu. Līdz ar to nav konstatējams arī šo normu pārkāpums.

[13.6] Ņemot vērā minēto, nav pamata vērsties Satversmes tiesā.

[14] Apelācijas sūdzībā ir norādīts, ka pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā apgabaltiesas citās līdzīgās lietās izteiktās atziņas. Apgabaltiesas norāda, ka šāds viedoklis ir pausts tikai atsevišķos apgabaltiesas lēmumos. Savukārt citos lēmumos un arī spriedumos apgabaltiesa ir secinājusi, ka Aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu (*sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 9.septembra lēmumu lietā Nr.A420397013, 2013.gada 12.septembra lēmumu lietā Nr.A420412113, 2014.gada 27.marta spriedumu lietā Nr.A420387013 2014.gada 20.maija spriedumu lietā Nr.A420376213, 2014.gada 27.jūnija spriedumu lietā Nr.A420387313*). Arī Augstākā tiesa jau vairākās lietās ir atzinusi, ka Aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-99/2015, 2015.gada 26.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-166/2015, 2015.gada 26.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-229/2015, 2015.gada 29.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-837/2015, 2015.gada 29.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-891/2015)*. Turklāt tiesnesis ir patstāvīgs nolēmumu pieņemšanā. Tiesa nevar būt kategoriski saistīta ar iepriekš tiesu praksē izdarītiem secinājumiem līdzīgās lietās. Pirmās instances tiesa ir sniegusi savu argumentāciju, kāpēc tā uzskata, ka Aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas izmaksu pieteicējam. Apgabaltiesai ir pievienojusies šai argumentācijai, papildus norādot arī uz argumentāciju, kas iekļauta Augstākās tiesas spriedumā. Līdz ar to gan pirmās instances tiesa, gan apgabaltiesa ir pamatojusi savus secinājumus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2013.gada 21.jūnija lēmuma Nr.11-8/5852 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Kovaļevska
Tiesneses I.Kaļiņina
S.Kanenberga